

פערים חברתיים ותרבותיים בהשלמת קולונוסקופיה לאחר תוצאה חיובית בבדיקת דם סמוי בצואה- מחקר רטרוספקטיבי

טניה בביץ'^{1,2}, עדי תורג'מן^{1,2}, אור דוידוביץ'³, תומר וייס³, רות הלר³, ורד דייטש⁴

¹רשות המחקר, בית חולים בילינסון, מרכז רפואי רבין, פתח תקווה, ישראל; ²בית הספר לרפואה ע"ש סאקלר, אוניברסיטת תל אביב, תל אביב, ישראל; ³הפקולטה למדעים מדויקים ע"ש ריימונד וברלי סאקלר, אוניברסיטת תל אביב, תל אביב, ישראל; ⁴פנימית ה', בית חולים בילינסון, מרכז רפואי רבין, פתח תקווה, ישראל

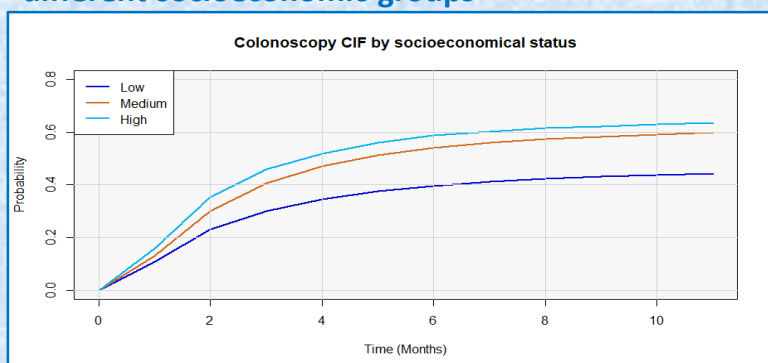
ממצאים

מתוך 176,905 נבדקים, רק 54.5% השלימו קולונוסקופיה תוך שנה. הגיל הממוצע של כלל הנבדקים היה 61.5 ± 6.99 שנים, ו-48.8% מהם היו נשים. בקרב אלה שביצעו קולונוסקופיה, הזמן החציוני עד לבדיקה היה 2.8 ± 2.4 חודשים. היענות גבוהה יותר נצפתה בקרב נשים $HR=1.06$ (1.045–1.075) ובאלו שפנו לרופא משפחה או התחסנו לשפעת בשנים האחרונות $HR=1.05$ (1.03–1.07) ו- $HR=1.06$ (1.05–1.08) בהתאמה. שיעורי היענות נמוכים נרשמו בקרב מטופלים ערבים $HR=0.64$ (0.55–0.75), דרוזים $HR=0.63$ (0.62–0.64) בדואים $HR=0.75$ (0.72–0.78), מעשנים $HR=0.92$ (0.90–0.94) ובעלי תחלואה כרונית גבוהה $HR=0.93$ (0.91–0.94). מגורים באזורים פריפריאליים $HR=0.80$ (0.72–0.89) היו קשורים להיענות נמוכה, בעיקר בקרב מיעוטים ובעלי מעמד חברתי-כלכלי נמוך. בתקופת הקורונה ולאחריה נרשמה ירידה ניכרת בהיענות $HR=0.86$, $HR=0.66$ בהתאמה).

מסקנות והמלצות

למרות כיסוי בריאותי אוניברסלי, קיימות פערים משמעותיים בהשלמת קולונוסקופיה לאחר FIT חיובי, בעיקר בקרב מיעוטים ובאזורים פריפריאליים. נדרשות התערבויות ממוקדות תרבותית וגיאוגרפית, בשיתוף קהילה, לקידום מודעות ולשיפור ההיענות בקרב קבוצות סיכון.

Figure 1: : Time to colonoscopy completion after positive FIT- Cumulative incidence functions of different socioeconomic groups



רקע

סרטן המעי הגס והחלחולת שכיח ומהווה גורם תמותה מרכזי. אבחון מוקדם משפר משמעותית את סיכויי ההחלמה, ולכן מומלצות תוכניות סקר רחבות. תוצאה חיובית בסקר לדם סמוי בצואה (FIT) מחייבת קולונוסקופיה עם זאת, שיעורי ההשלמה לקולונוסקופיה נמוכים ומחלישים את יעילות הסקר; זיהוי גורמי אי-השלמה חיוני לתכנון התערבויות ממוקדות וצמצום פערים.

מטרת המחקר- להעריך את שיעורי ההשלמה של קולונוסקופיה תוך שנה מקבלת מ-FIT חיובי ולזהות גורמים דמוגרפיים, סוציאלקונומיים וקליניים הקשורים לאי-השלמה.

שיטות

בוצע מחקר עוקבה רטרוספקטיבי על מבוטחי כללית (2014–2023) בקרב בני 50–74 עם FIT חיובי; התוצאה הראשי היה הזמן עד השלמת קולונוסקופיה בתוך 12 חודשים. והקשרים הוערכו באמצעות רגרסיית קוקס, לצד מודל Fine-Gray להתמודדות עם תמותה כאירוע מתחרה.

Figure 2: Cox-survival curves by socioeconomic status, sector, peripheral index and gender

